

Mythologies

The Beginning and End of Civilizations

Inspirationsmateriale/ undervisningskatalog

Billedkunst, dansk, historie,
kristendomskundskab og samfundsfag.

Oplev store kunstnere og store fortællinger
om alt det vigtige på én gang.

Undervisning i begyndelse og
slutning og alt det, der binder os
sammen ind i mellem.

ARoS

Mythologies – The Beginning and End of Civilizations

Kolofon

FAKTA OM Udstilling

Værktyper: Maleri, installationskunst, video, fotografier, plakater og skulpturer
Periode: ca. 3000 år **Udstillingsareal:** 3000 m² (niveau 5 og 1)

KURATORISK TEAM

Direktør / Director

Erlend G. Høyersten,

Museumsinspektør / Curator

Jakob Vengberg Sevel

Overinspektør / Chief Curator

Lise Pennington

LEKSIKON

Ordet **mytologi** kommer af græsk mythos, se myte, og -logi.

myto-, (af gr. mythos mundtlig beretning), myte-; sagn- (fx mytologi).

-log og -logi kommer af græsk -logos 'en, der tænker og taler

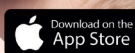
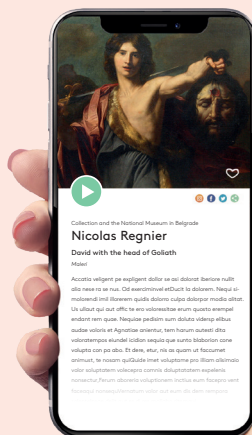
VIL DU VIDE MERE?

Læs mere om udvalgte værker i vores app Vizgu, når du er på museet. Den er gratis.

Læs mere i udstillingskataloget, som kan købes i shoppen.

Deltag i museets mange arrangementer om emnet. Se mere på www.aros.dk

Find inspiration til undervisning på www.aros.dk
dk Familieaktiviteter i ARoS Studios, niveau 3, hver weekend kl. 11-16

”Dette er en udstilling om tro, håb og revolution.

Med udstillingen ønsker vi,

at publikum forholder sig til, og bliver klogere på, de myter og fortællinger, der er en væsentlig del af det

fundament, som vores samfund er bygget på.

Fortællinger, der definerer, hvem vi er, og hvor vi er på vej hen.”

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

ARoS

Indhold

MYTHOLOGIES – THE BEGINNING AND END OF CIVILIZATIONS

Udstillingens opbygning	4
-------------------------	---

NIVEAU 5 - UDSTILLINGSINTRODUKTION

Begyndelsen	5
Undergangen	5
Den rette tro. Reformation og modreformation	6
Revolutioner	8
Det eksotiske	9
Det mandlige blik	9
OS og DEM nationalstaten /totalitarisme	10
Arbejderkamp	11
Velfærdsstaten	12

NIVEAU 1

Shana Moulton, <i>Pink Tower</i> , 2019	13
Raphaela Vogel, <i>Uterusland</i> , 2019	13
Pauline Curnier Jardin, <i>Qu'un sang impur</i> , 2019	14
Sam Durant, <i>Proposal for Nonaligned Monuments, Free Movement</i> , 2020	14
Kader Attia, <i>La Tour Robespierre</i> , 2018	15
Anika Schwarzlose, <i>To Make Oneself Like Something Else</i> , 2014	15
Anselm Kiefer, <i>Väinämöinen - Aino</i> , 2014	16
Christian Jankowski, <i>Heavy Weight History</i> , 2013	16
John Akromfrah, <i>Vertigo Sea</i> , 2015	17
Damien Hirst, 2014: <i>Mermaid</i>	18

UNDERVISNING PÅ ARoS

Generelt om undervisning på ARoS	18
Forløb for Grundskole	19

RETNINGSLINJER FOR BESØG

Retningslinjer for besøg	19
--------------------------	----

MYTHOLOGIES – THE BEGINNING AND END OF CIVILIZATIONS

Udstillingen *Mythologies – The Beginning and End of Civilizations* er udstillingen om de helt store emner. Om begyndelse og slutning. Den kan bruges som case og inspiration i en lang række undervisningsituationer og for mange trin. Store kunstnere og store fortællinger om mest muligt på én gang. Udstillingen præsenterer nogle af de fortællinger, mennesker har troet på gennem tiden. Vi kalder fortællingerne for mytologier. *Mythologies – The Beginning and End of Civilizations* er kunst, der portrætterer, argumenterer og understreger mytologien – den store mening.

Mythologies – The Beginning and End of Civilizations er relevant for elever i flere fag. Vi er alle en del af en fortællende flok. Om det er lokalområdet, sportsklubben eller det politiske parti, bruger vi fortælle-mønstre.

Vi reflekterer alle over livet, døden og meningen med det, ind i mellem. Vi tænker over vores land, hvor vi hører til og hvem vi er uenige med. Komplekst og lige til på en gang.

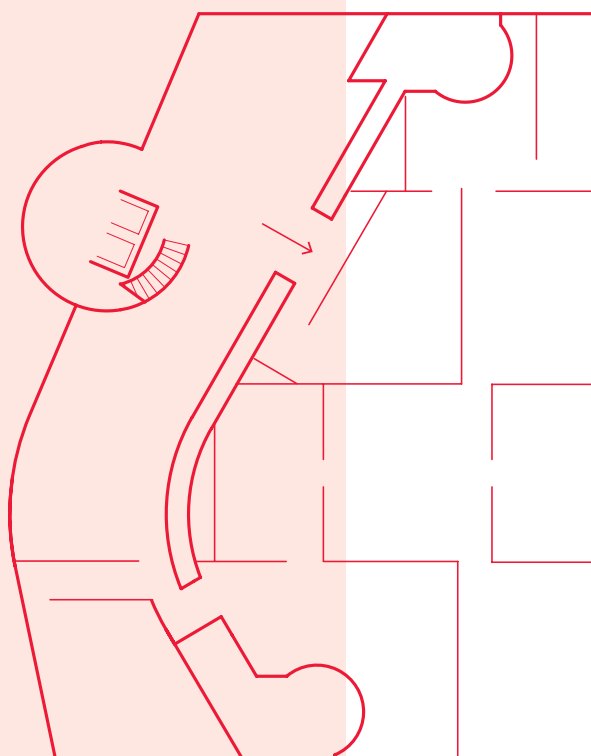
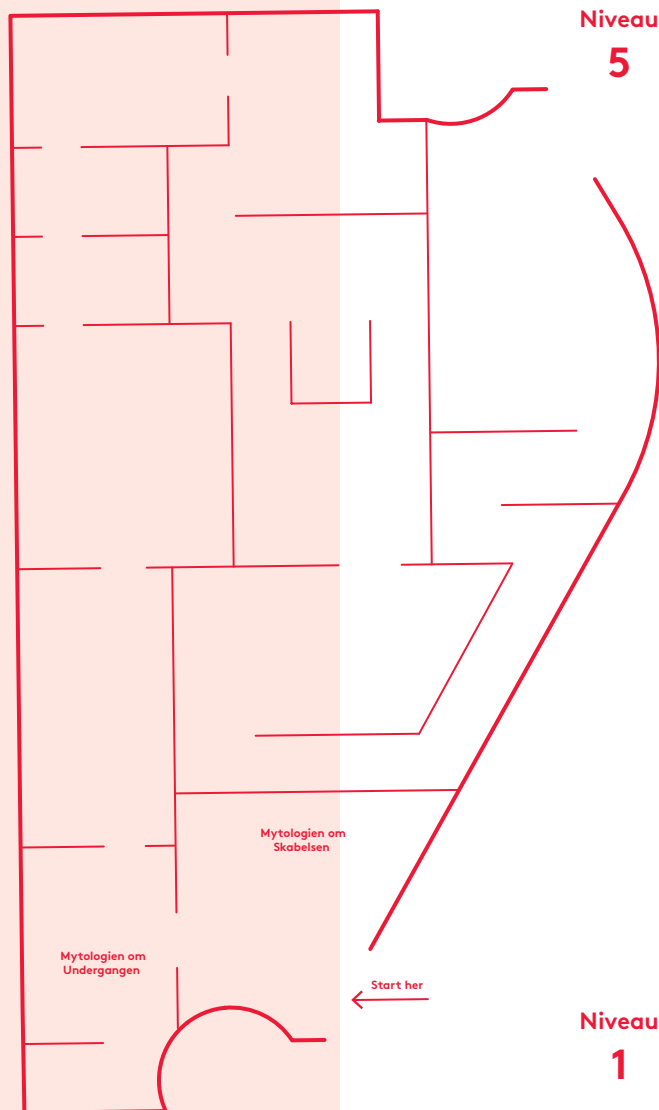
Dette inspirationsmateriale er vores bud på, hvordan I bedst muligt kan bruge udstillingen. Det indeholder udstillingens tekster. Brug teksterne som forberedelse, inspiration og guide til at bevæge jer rundt på egen hånd. I kan også booke en omvisning.

UDSTILLINGENS OPBYGNING

Udstillingen er delt på to etager. På niveau 5 præsenteres den længere kronologiske fortælling. Fra de tidligste kulturer over den kristne tro til den moderne velfærdsstat findes eksempler på fortællinger, der er blevet skabt, fortalt, afsluttet og begyndt igen.

Kronologisk går turen igennem den kristne mytologi og reformationen, over modreformationen, videre til nyklassicismen og begyndelsen på en politisk mytologisk fortælling, de eksotiske fremmede, fortællingen om kvinden, nationalstaten, totalitarisme og slutter ved velfærdsstaten. Igennem kunst fra de forskellige mytologiske perioder, får I visuel indsigt i, hvordan meninger, værdier og grundfortællinger er blevet fortalt og argumenteret for.

På Niveau 1 præsenteres samtiden. En mere flersidet fortælling, hvor enkelte værker står frem som modpol eller argument for nyere mytologiske fortællinger.

Niveau 5

UDSTILLINGSINTRODUKTION

Mennesket har altid fortalt hinanden historier. Fortællinger hjælper os med at forstå den verden, vi lever i. Fortællinger binder os sammen som samfund, men lukker samtidig andre ude. At forstå, hvordan dette sker, er vigtigere end noget andet. Denne udstilling præsenterer nogle af de fortællinger, vi har troet på gennem tiden. Vi kalder dem for mytologier.

Mytologier er de fortællinger, som et samfund hviler på. Udstillingen præsenterer kunstneres tolkning af mytologiske fortællinger. Fra de græske myter til nutidens velfærdsstat. Vi har valgt nedslag i historien, hvor gamle fortællinger forgår, og nye mytologier opstår.

Udstillingen præsenterer samfundsfortællinger af forskellig karakterer; politiske, religiøse og filosofiske samt mekanismerne bag.

Dette er ikke en udstilling om alle verdens mytologier. Det er udsnit af historien, set fra et vestligt perspektiv.

BEGYNDELSEN

Mytologier hjælper os med at forstå tilværelsen. Hvor kommer vi fra, og hvor skal vi hen? Myterne forklarer nødvendigheden af orden, og hvad der sker, hvis kaos tager over. Historier om oprindelse og undergang fylder i alle store mytologier.

I den græske og kristne mytologi placeres mennesket i centrum og får gude-karakter.

Mytologien er ikke længere bygget op om fabeldyr eller andre overnaturlige væsner. I de græske fortællinger former Prometheus mennesket i ler og vækker det til live med ilden. I Det Gamle Testamente skaber Gud, Adam, af jord, og blæser livsånd ind i hans næsebor.

Eva skabes herefter af Adams ribben. I begge fortællinger sker en spejling af det guddommelige i mennesket.

”Det, som historisk set har gjort det muligt for os at fungere i større grupper og skabe samfund, er vores evne til at fortælle hinanden historier, som skaber samhørighed. Vores evne til at forestille os noget, der ikke eksisterer, evnen til abstraktion og fiktion har givet os muligheden for at drømme i fællesskab.”

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

UNDERGANGEN

Mennesker har altid fortalt hinanden historier. Om guder og helte, om godt og ondt, om verden, som den er, eller som vi ønsker eller frygter, at den skal blive.

Dommedagsfrygten er ikke ny, og særligt i krisetider dyrkes frygten. Mennesket har altid været bange for, at vi lever i de sidste tider, og optaget af, hvad der sker efter døden.

SPØRGSMÅL

Hvilke fællesskaber kan I komme i tanke om?

Hvad er ens for jer i klassen? Og hvordan er I anderledes end andre?

Hvordan fortæller I om de grupper, I er en del af?

Heinrich von Füger (1751–1818, DE)
The Creation of Man by Prometheus;
Prometheus Brings Fire to Mankind, 1790
Prometheus skaber det første menneske;
Prometheus giver mennesket ilden tilbage
Olie på lærred / Oil on canvas, 221 x 156 cm
LIECHTENSTEIN. The Princely Collections,
Vaduz-Vienna

SPØRGSMÅL

Hvor tror I, vi kommer fra?

Hvor skal vi hen herfra?

Hvorfor er vi her egentlig?

KUNSTENS MOTIVER

Reaktionerne på store samfundsforandringer ses i kunsten.

I middelalderen hænger krige og pest. I samme periode finder vi motiver, der viser skærsilden, dommedag og helvede. Undergangsmytologier blomstrer også op i det krigshægede Europa under Napoleonskrigene, og senere under den industrielle revolution.

DEBAT

Vi lever i en tid, hvor mange er usikre på fremtiden – særligt på grund af klimakrisen. Derfor etablerer vi nye fortællinger om, hvordan vi lever vores liv i lyset af en ny klimabevidsthed. Forestillingen om Guds straf er gledet i baggrunden til fordel for forestillingen om andre former for undergang.

De bibelske fortællinger om undergang handler om, at de frelste forenes og de fortabte ekskluderes af fællesskabet. I de moderne fortællinger om apokalypser er vi kollektivt skyldige.

LEKSIKON:

Apokalypse, skrift, der i åbenbaringer skildrer kommende begivenheder, især verdens undergang.

”Menneskets interesse for undergangsmytologier er umættelig. Pandemier, overbefolkning, råstofmangel og klimaforandringer. Især i kriseperioder vokser forestillingsevnen om vores snarlige undergang”

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

DEN RETTE TRO REFORMATION OG MODREFORMATION

Det er i brydningstider, vi opdager de vedtagne sandheder og kan udfordre dem.

Det er her, mange nye værdier og fortællinger opstår.

Disse rum handler om brydningen mellem katolicismen og protestantismen.

Det handler om kunsten som magtfuldt virkemiddel.

Reformationen betyder, at mange katolikker konverterer til protestantismen.

En dramatisk tid følger med oprør og uro.

Kampen står især mellem det katolske Sydeuropa og det protestantiske Nordeuropa.

Den får store magtpolitiske konsekvenser.

Reformationen får også stor indflydelse på kunsten.

Periodens billeder får til opgave at understøtte den ”korrekte” tolkning af kristendommen.

Kunsten bliver en brik i spillet om relationer, alliancer og tilhørsforhold.

Albrecht Dürer (1471–1528, DE) The four horsemen of the Apocalypse, 1498 De fire ryttere Træsnit/Woodcut, 39 x 28,1 cm Thorvaldsens Museum

HISTORIE:

I 1517 slår Martin Luther "95 teser mod afladen" op på kirkedøren i Wittenberg.

Teserne er et opgør med den katolske kirkes ideer om, at pengegaver og gode gerninger kunne sikre et bedre liv efter døden.

I 1545 nedsætter Pave Paul 3. Tridentinerkoncilet. Koncilet skal styrke den katolske kirke ved hjælp af kunst og arkitektur.

KUNSTENS MOTIVER

Martin Luther indleder et samarbejde med kunstneren Lucas Cranach.

Cranach bliver en af periodens store formidlere af reformationen.

Det er en visuel fortolkning af kristendommen.

De religiøse motiver er ikke i sig selv guddommelige.

I Holland udvikler man genren Stilleben. Motiver med opstillinger af frugt, blomster eller mad.

Billederne rummer religiøse og moralske betydninger.

De er eksempler på reformationens afmålte forhold til religiøse malerier.

Modreformationens motiver var præget af en dyb, religiøs inderlighed.

Kunsten var dramatisk og fuld af følelser.

Et sanseligt modsvar til Reformationens billedforbud.

Populære motiver var personer, der ofrer sig for troen eller triumferende føres mod himmerige.

Heroiske og mytologiske fortællinger om svære valg og religiøse ofre.

DEBAT

Inden for jødedommen og kristendommen har der været flere perioder med billedstrid og billedstorm, også kaldet ikonoklasme. Under reformationen drejede det sig især om de calvinske, reformerte kirker, der i dag har billedløse kirkerum. I perioder har også danske kirker været tilkalkede. Spørgsmål om billedets betydninger er fortsat til debat.

LEKSIKON:

Reformationen, det historiske forløb i 1500-tallet, som førte til splittelse af den vesterlandske kristenhed og dannelse af de protestantiske kirkesamfund.

Modreformationen, bestræbelser, som den romersk-katolske kirke udfoldede fra midten af 1500-tallet til midten af 1600-tallet for at befæste katolicismen og føre protestanter tilbage til den.

Ordet *ikonoklasme* kommer af græsk *eikon* 'billede' og afledn. af *klain* 'bryde i stykker, knuse'.

Illustration: Lucas Cranach den ældre / the Elder (1472–1553, DE) Adam and Eve, 1513–15 Adam og Eva Olie på træ / Oil on panel, 84 x 73 cm Museum für Franken – Staatliches Museum für Kunst- und Kulturgeschichte in Würzburg. Leihgabe der Bundesrepublik Deutschland, © Rolf Nachbar

SPØRGSMÅL

Hvordan vil Luther få spredt sine teser i dag?

Hvor og hvordan bruger man billeder i dag til at understrege synspunkter?

REVOLUTIONER

I 1793 dør den kristne Gud.

Det var i hvert fald ambitionen i den nye franske republik.

Republikken følger i hælene på revolutionsåret 1789.

Myter, og dermed religion, afskaffes. Kun fornuften skal råde.

Kongens guddommelighed bryder sammen som bærende fortælling.

Oplysningstiden bryder med religiøse læresætninger.

Revolutionen bryder med kongen.

De store, kendte samfundsfortællinger falder sammen.

KUNSTENS MOTIVER

Kunstnerne vender tilbage til antikken.

Her finder man eksempler på demokratiske idealer.

Neoklassicisme bliver tidens foretrukne stil.

De to danske kunstnere Bertel Thorvaldsen og Nicolai Abildgaard boede i Rom og Paris.

De var begge inspireret af de kunstneriske og samfundsmæssige forandringer i Europa.

Bertel Thorvaldsens skulptur fremstiller Kristus som en rolig, afklaret mand.

Det står i modsætning til barokkens følelsesudbrud.

LEKSIKON:

Oplysningstiden, periode i europæisk åndshistorie fra ca. 1690 til ca. 1780, der overordnet var præget af en optimistisk tro på den menneskelige fornuft.

Nyklassicisme, neoklassicisme, stilretning i europæisk og amerikansk kunst, arkitektur og kunsthåndværk, der tog udgangspunkt i antikkens græske og romerske kunst.

Revolution, (af senlat. revolutio, afledt af lat. revolvere 'rulle tilbage', af re- og volvere 'rulle'), hurtig og dybtgående forandring i et samfund.

C.W. Eckersberg (1783–1853, DK)
Ulysses' revenge on Penelope's suitors,
1814 Odysseus' hævn på frierne Olie på
lærred / Oil on canvas, 24 x 42,8 cm Den
Hirschsprungske Samling, København, ©
Den Hirschsprungske Samling

SPØRGSMÅL

Kender I andre
vigtige personer, der
pludselig har mistet
deres magt?

Kan I komme i tanke
om eksempler, hvor
mange har samlet sig
i uenighed?

DET EKSOTISKE

Myten om den fremmede er et politisk magtredskab, der fastholder "den Anden" i en underlegen position. Den vestlige verden portrætterer de fremmede kulturer og mennesker som vilde, irrationelle, bagstræberiske og svage. Ved at fortælle, hvem man *ikke* er, definerer man samtidig, hvem man er. Fortællingerne skaber en fælles identitet og muligheden for at se sig selv som centrum.

HISTORIE

I 1700-tallet begynder Vestens såkaldte opdagelsesrejsende at kortlægge verden. Kunstnerne rejser med og dokumenterer det fremmedartede og eksotiske. Men kunst er aldrig et objektivt billede af verden. Det er præget af det verdensbillede, man ser verden igennem.

KUNSTENS MOTIVER

Det eksotiske og fremmede fascinerer kunstnerne.

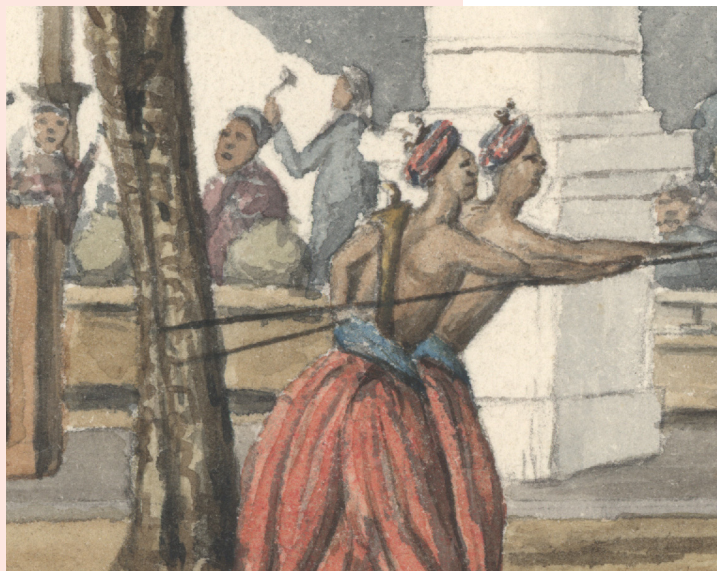
Det repræsenterede også en længsel efter alt det, man havde vinket farvel til med industrialiseringen og storbydannelsen i Europa.

DEBAT

Mytologiske fortællinger kan fungere som legitimation. Det kan handle om dominans eller retten til jord. Også i dag kan vi udfordre fortællingerne ved ikke bevidstløst at repetere dem.

LEKSIKON

Eksotisk, (af gr. eksotikos 'fremmed'), udenlandsk; fremmed, især fra et fjernt tropisk land.

Frederik von Scholten (1796–1853, DK)
Warrior Dance, Bancalan, Indonesia, 1831
Danseoptrin med krigere fra Bancalan, Indonesien
Akvarel, skitse/Watercolour, sketch, Passepartout: 34,7 x 30,5 cm M/S
Museet for Søfart

"Mytologier er konstruktioner, når vi ser dem på afstand. Når vi er midt i dem, er de virkelighed"

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

DET MANDLIGE BLIK

De historiske myter om kvinden er fortalt af mænd. Ikke af kvinder.

De viser mandens blik på kvinden.

Populære motiver i kunsten er antikke myter om kvinders skønhed og elskov.

Billedernes erotiske tone understreger et magthierarki mellem kønnene.

KUNSTENS MOTIVER

Det myldrer med kvinder i mytologiske fortællinger.

Fra farlige strateger, over handlekraftige forførere, til uskyldige jomfruer.

Der er især mange billeder af kvinder, der ofrer sig selv for ikke at falde i fremmede mænds hænder.

De "gode" kvinder bliver brugt som idealer.

Andre kvindeskildringer bliver brugt til skræk og advarsel.

Mytologiens kvinderoller har betydning for kvinders muligheder.

Jakob van Loo (1614–1670, NL) Danaë, c. 1655-60 Danaë Olie på lærred / Oil on canvas, 62 x 74 cm The Kremer Collection - www.thekremercollection.com

DEBAT

Der findes ikke mange billeder af mænd, som ligger henslængte på sengen, skabt til beundring og nydelse. Kunsthistorien er til gengæld fyldt med billeder af nøgne kvinder, liggende på senge eller i gang med at bade.

"Myter kan hjælpe os med at forstå de fænomener, der optager os i dag"

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

OS OG DEM NATIONALSTATEN / TOTALITARISME

De nationale fortællinger er præget af store og blodige omvæltninger i begyndelsen af 1800-tallet.

Fortællingerne peger tilbage på grundlæggelsesmyter om helte og skurke og et særligt udvalgt folk.

Det vækker stærke følelser at høre fortællinger om mennesker, der kæmper og opnår retten til land.

Fortællinger om belønning i livet efter døden mister til gengæld kraft. Lykken må søges i det levede liv.

Det 20. århundredes rædselsregimer trækker på tidligere tiders mytologiske fortællinger om helte og skurke.

Kunsten bliver underlagt et propagandaapparat, og kunsten bliver til massekommunikation. Den bliver statens mytologiske spejlbillede.

Samtidig fjerner staterne den kunst, der ikke passer ind i deres ideologi.

SPØRGSMÅL

Hvordan portrætter vi kvinder og mænd i vores samtid?

Hvordan er der sket en ændring i forhold til værkerne i udstillingen?

KUNSTENS MOTIVER

De nationalistiske malerier er fulde af modsætningsforhold.

Fjendebilleder viser, hvilke værdier nationen hviler på.

Et "os" og et "dem". Den nazistiske kunst fokuserer på en særlig folketanke.

De ser sig selv som direkte arvtager til den tyske ridderorden, der erobrede det meste af Østeuropa.

Derfor ser vi Adolf Hitler som teutoner-ridder i fuld rustning med fane.

Det sovjetiske styre benytter politiske propagandaplakater.

Plakaterne viser den moderne Sovjetstats glæde over fremskridtet.

Hubert Lanzinger (1880–1950, AT) Der Bannerträger The Standard Bearer, 1936 Fanebæreren Olie på lærred (reproduktion) / Oil on canvas (reproduction) Peter Newark Military Pictures/Bridgeman Images

LEKSIKON

Propaganda, (lat., af *propagare* 'udbrede'), systematisk tilrettelagt envejskommunikation, der i frihed over for sagligheden med suggestive midler (ord, gerne billeder og musik) sigter mod at styre modtagernes holdning og adfærd.

"Udstillingen viser de myter og fortællinger, der gennem historien har været bærende for samfundet og styrkende for fællesskabet, men som også har ført til ødelæggelse, krig og splittelse"

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

ARBEJDERKAMP

Arbejderkampen og dens mytologi er en central modernistisk og politisk konstruktion.

Kampen er en central drivkraft i arbejderkampens mytologi.

KUNSTEN

Kampen er til stede i maleriet.

I værket af Horace Vernet gør den nye arbejderklasse oprør i Paris.

Den røde fane står centralt i maleriet, ligesom den nye nationalstat, hvis soldater bærer det franske flag.

I Erik Henningsens værk "En agitator" ser vi formentlig Louis Pio. Han er en af arbejderkampens centrale figurer. Han taler til en folkeforsamling i Fælledparken i København. Parken danner ramme om flere af fagbevægelsens tidlige møder.

Ligesom i værket af Vernet, ser vi, at arbejderbevægelsen og nationalstaten er tilstede.

SPØRGSMÅL

Hvordan fremstiller vi
i dag Danmark?

Hvad betyder f.eks.
flaget for jer?

En konfrontation med politiet synes her uundgåelig.

VELFÆRDSSTATEN

Vi taler ofte om mytologier, når vi ikke længere tror på dem.

Men også i dag har vi fortællinger, som indrammer vores tilværelse og skaber identifikation.

I Norden har vi en gennemgribende mytologisk fortælling. Den hedder velfærdsstaten og voksede ud af ideen om nationalstaten og arbejderbevægelsen.

Velfærdsstaten består af fælles fortællinger og værdier. Vi udfører vores borgerpligt, stemmer til valg og betaler vores skat. Omsorg er flyttet fra den enkelte person til samfundets institutioner. Livets belønning ligger i pensionsalderen snarere end i det hinsides.

Erik Henningsen (1855 – 1930, DK) An Agitator, 1899 En agitator Olie på lærred / Oil on canvas, 120 x 180 cm Metalskolen Jørlunde

HISTORIE

Forestillingen om en velfærdsstat voksede frem i 1920'erne og 1930'erne. Ønsket var at sikre borgernes basale rettigheder.

KUNSTENS ROLLE

Kunsten blev et vigtigt redskab i fortællingen om velfærdsstaten.

Målet var at sikre lige adgang til kunsten.

En del af svaret blev offentlige udsmykningsopgaver.

Udsmykningerne blev betalt af Statens Kunstfond (oprettet 1956). I 1970'erne stod kunstner Poul Gernes bag en radikal udsmykning af Herlev Hospital.

Det kunstneriske arbejde var andet end et æstetisk eksperiment. Det var også et spørgsmål om moral.

Kunsten skulle bruges til at forbedre og berige de almene levevilkår.

DEBAT

Forskere sår tvivl om velfærdsstatens levedygtighed. Globaliseringen presser sig på, og nye transnationale fællesskaber dukker frem.

Kunstnerduoen Elmgren og Dragset stiller spørgsmålstejn ved velfærdsstaten og dens fundament. I værket The Welfare Show viser de velfærdsstaten som udhulet.

En tom skal.

Måske et tegn på, at det er tid til nye fortællinger?

Michael Elmgren & Ingar Dragset (1961, DK / 1969, NO) The Welfare Show, 2006 Neon / Neon, 57 x 447 x 22 cm Courtesy the artists and Massimo De Carlo, Milan/London/Hong Kong

”Forventningen om en belønning er afgørende for enhver tro. Den berettiger individets indsats og slid som led i realiseringen af den store plan: orden og harmoni i modsætning til kaos og uro”

Erlend G. Høyersten
Direktør, ARoS

Niveau 1

SAMTIDENS MYTOLOGIER

Siden Berlinmurens fald i 1989 har de politiske mytologier, der har defineret samfundet siden midten af 1800-tallet, været i krise. Nationalstater er under forandring. Globaliseringen presser sig på, og nye fortællinger om transnationale fællesskaber begynder at dukke op.

Hvad skal være fremtidens mytologier? En samtid præget af individualisering og fremmedgørelse åbner både op for en romantisk længsel efter stærke, nære fællesskaber, men kan samtidig pege ud mod nye samskabende fællesskabsdannelser på tværs af alle grænser.

SHANA MOULTON, *PINK TOWER*, 2019

Den amerikanske (video)kunstner Shana Moulton har i løbet af en årrække udviklet sit helt eget æstetiske univers med hendes alter ego Cynthia som centrum. I dette fantasi-univers undersøger hun ofte kvinderollen. Hendes værker peger på forbrugssamfundet, såvel som mytologiske systemer, new wave-spiritualisme og kvinderollen.

I værket *Pink Tower* er det netop kvinderollen, som Shana Moulton arbejder med, navnlig folkeeventyrenes mange fortællinger om kvinder indespærret i tårne. Shana Moulton ser de mange fortællinger om kvinder i tårne som både en indespærring drevet af det patriarkalske samfund og som en beskyttelse af kvinden mod omverden.

I værket ser vi en række videoer, der forholder sig til forbrugssamfundet og det kapitale system. Moulton mener, at forbrugssamfundet, drevet af mænd og maskuline værdier, sætter de samme rammer op for kvindens udfoldelse, som traditionelt har været opstillet i andre mandsdomineret samfund. Kvinderne holdes reelt indespærret som folkeeventyrenes kvinder. Tårnet bliver dermed et symbol, på tværs af tid, på maskulin dominans over kvinden.

RAPHAELA VOGEL, *UTERUSLAND*, 2019

Vogel sætter i hendes værk *Uterusland* spørgsmålstejn ved, hvilke roller vi som samfund pålægger det kvindelige køn. Netop mytologien har nedarvet moderrollen som den altomsluttende identifikationsrolle for kvinden, f.eks. igennem fortællinger om

SPØRGSMÅL

Kan I komme i tanke om nutidige fællesskaber, der også eksisterer uden for Danmarks grænser?

Hvordan kan I være med i fællesskaber, der ikke er afhængigt af et land?

Shana Moulton (1976, US) *The Pink Tower*, 2019 Trækonstruktion, TV-skærme, otte videoer, lyd. Kommission for Zabłudowicz Collection. Videoerne i tårnet er /Timber structure, flat screen TVs, eight single-channel videos, sound. Commissioned by Zabłudowicz Collection. Videos in tower, all 2019: Trapped-in Tower Syndrome, 7 mins.

Jomfru Marias accept af moderrollen og dens ofre. Den kristne idé om moderkaldet er dybt forankret i vores kultur og skaber en mytologisk forankring af moderrollen. På trods af flere generationers oprør overfor stereotype kønsroller lever disse stadig i vores samfund. I Vogels værk ser vi mange referencer til moderskabet. I udstillingsrummet hænger en række vægobjekter hentet fra den automatiserede mælkeproduktion, koblet med mælkehvide slanger, der leder tankerne henimod malkning og amning. Vogel tager her fat i amningen som et nærmest religiøst mytologisk bånd imellem mor og barn, og i den tilhørende film ser vi en grotesk fødselsscene, hvor en moder og et barn er på vej ned igennem en fødselskanel eller rutsjebane, der til sidst åbenbarer sig som en kloak.

Vogels voldsomme billedunivers forsøger at stikke til de mange forventninger, skrevne såvel som uskrevne, der knytter sig til kvinden igennem moderskabet. Roller som er blevet båret igennem historien blandt andet af mytologier, og som har været instrumentelle i opbygningen af et samfunds forventninger til kvinden.

PAULINE CURNIER JARDIN, *QU'UN SANG IMPUR*, 2019

Jardins værker er ofte blandinger af performance, installationskunst og video. Hendes værker trækker på referencer hentet fra mytologien. Hendes installationer er altomsluttende og åbner op for en fantasifuld, men ikke ufarlig verden. Som Alice i eventyrland fornemmer man, at man er trådt ind i en parallel verden, der vender den kendte verden på hovedet. I værket *Hot Flashes Forest* træder vi ind i en dunkel skov beboet af silhuetter af kvinder, der forsøger at undgå det mandlige blik. Skoven og dens beboer virker overnaturlige og magiske, som i en eventyrskov.

I værket *Qu'un sang impur* skildrer Jardin en gruppe ældre kvinder, der kigger lystens på yngre mænd. De begynder selv at menstruere, og mændene dør. Kvinder holdes herefter indespærret på en institution, hvor de masturberer og blæser røg ind igennem nøglehuller. De forsøger at penetrere væggene, der holder dem adskilte, alt sammen foran de yngre vagter, der er sat til at passe på dem. Værket er en genfortolkning af en film af den franske instruktør Jean Genet fra 1950 *Un Chant D'Amour*. Genets film handler om homoseksuelle mænd, som ligeledes er indespærret på grund af deres seksualitet.

Jardins film handler ligesom Genets film om forbudt eller uren kærlighed. Hos Jardin er det ikke den homoseksuelle mand, der skal indespærres, men i stedet den ældre kvinde. Man kan argumentere for, at vores tids syn på den kvindelige seksualitet er påvirket af Venus mytologien om den evigt unge og frugtbare kvinde. I Jardins film ender de ældre kvinder med at bløde igen. Sammen udsteder de nærmest et primalskrig.

SAM DURANT, *PROPOSAL FOR NONALIGNED MONUMENTS, FREE MOVEMENT*, 2020

Værket, som er skabt af Sam Durant, består af fem modeller af eksisterende parker og fem gengivelser af allerede eksisterende monumenter, der alle kan spores tilbage til *Den Alliancefri Bevægelse* stiftet i Beograd, i 1961.

Raphaela Vogel (1988, DE) *Uterusland*, 2019
Video: 7.11 min., lyd, video, polyuretan-elastomer, malkemaskine, metaltråd, snor, plastrør, tyvek (polyetylenfiber), læder, massage-hulahoprings / Video: 7.11 min, sound, video projector, polyurethane elastomer, milking cluster, metal wire, string, plastic tubes, tyvek, leather, massage hula hoop Courtesy BQ, Berlin and Raphaela Vogel

Pauline Curnier Jardin (1980, FR) *Qu'un sang impur*, 2019 Skulpturel videoinstallation / Sculptural video installation, 16 min
Courtesy the artist

Bevægelsen blev stiftet i et forsøg på at skabe en tredje kraft i verdenspolitikken, et alliancefrit rum, hvor de enkelte lande ikke skulle tage stilling til den verserende Øst/Vest konflikt, der prægede Den Kolde Krig. Bevægelsen kan også bredere ses som et politisk ønske om en antikolonialisme og antiimperialisme, der prægede netop 1960'erne, hvor flere tidligere kolonier løsrev sig fra deres europæiske overherrer.

Durant har igennem en årrække arbejdet med monumenter i sin kunst, da netop monumenter fungerer som vidnesbyrd i vores byrum om eksisterende politiske og nationale ideologier og fortællinger. I dette værk kan vi dvæle ved en politisk bevægelse, hvis politiske dagsorden er ukendt for de fleste. En bevægelse, der stillede spørgsmålstejn ved de faste, nationale samfundsfortællinger, som monumenter ofte tjener. Her er der tale om monumenter for global samhørighed. *Den Alliancefri Bevægelse* er netop en "glemt" politisk konstruktion, som Durant ønsker at spejle vores egen samtid i.

KADER ATTIA, (2018): LA TOUR ROBESPIERRE

Kunstneren Kader Attia er fascineret af den vestlige verdens besættelse af at ville organisere, indsamle og udstille verden. I hans værker ser vi ofte referencer til ønsket om en orden af kosmos. I værket *Tour Robespierre* ser han en parallel mellem denne besættelse af orden og kontrol - som vi fx ser i museumssamlinger - og ønsket om at samle mennesker med ikke-vestlig baggrund i Paris' forstæder.

I værket ser vi en panorering opad en monoton forstadsbetonbygning, som afslutningsvis når toppen for kun at afsløre en lang række af lignende bygninger. Kader Attia er selv opvokset i Paris' forstæder, og hans værker præsenterer *forstaden*, der engang var det utopiske mål for høj levestandard for den vestlige arbejderklasse. Nu fremstår de mange steder blevet et mareridt og dets beboere er blevet isolerede og fremmedgjorte overfor omverden.

Titlen på værket refererer tilbage til mytologiers brudte idealer. Leder under den Franske Revolution, Maximilien Robespierre (1758-1794), startede selv som idealist med en stærk social indignation og et ønske om sociale reformer men endte med, at blive bannerfører for et rædselsregime i den nye franske republik, bedst kendt for sine offentlige henrettelser i guillotinen.

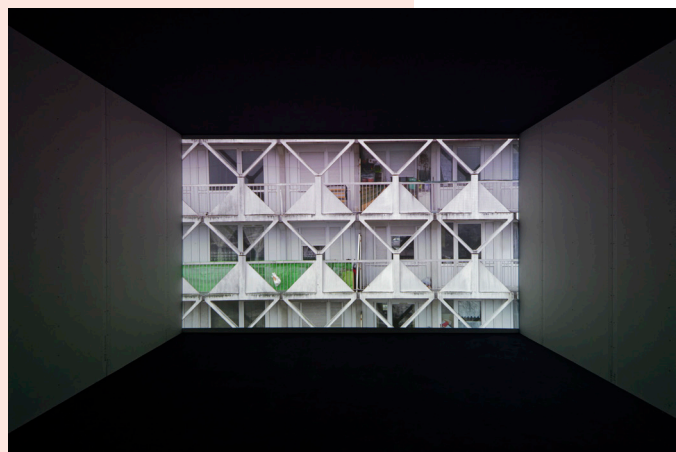
ANIKA SCHWARZLOSE, TO MAKE ONESELF LIKE SOMETHING ELSE, 2014

Værket er en monumental trappe, der leder tankerne hen mod de monumenter, der kendetegner totalitære regimer. Monumenter som ofte var pompøse hyldester til egne bedrifter. Videoen, der projekteres på toppen af trappen, viser et sovjetisk monument for rumfart. Man ser besøgende, der lader sig fotografere foran monumentet. De besøgende synes at være fremmedgjorte overfor denne fysiske "rest" fra en politisk mytologi, der har mistet sin relevans.

Sam Durant (1961, US) *Proposal for Nonaligned Monuments, Free Movement (PNMFM)*, 2020 5 modeller og 5 skulpturer (Beograd, Accra, Bandung, Port Said, Kolkata)/5 models and 5 sculptures (Belgrade, Accra, Bandung, Port Said, Kolkata) Courtesy the artist & Paula Cooper Gallery

Kader Attia (1970, FR) *La Tour Robespierre*, 2018 Videoinstallation. Video (HD), farve, lyd / Video installation. Video, HD, colour, sound, 2:14 min. Courtesy the artist

Anika Schwarzlose er født i det tidligere Østtyskland og arbejder i flere af sine værker med den mentale og fysiske arv fra det kommunistiske styre. Hun er særligt optaget af monumenterne, som indfanger den kollektive fortælling men også i processen bag, at skabe en fælles, mytologisk samhørighed omkring et politisk system.

I værket her ser hun også på den enkeltes rolle i forhold til den store fortælling på to måder. Både igennem titlen på værket, der antyder monuments rolle som fyrtårn eller spejl for den enkelte borger, der skulle forme sig selv efter styrets fortælling. Og igennem de tøvende turister, der lang tid efter murens fald, stiller sig i de samme heroiske positurer som personen på monumentet.

Anika Schwarzlose (1982, DE) *To Make Oneself Like Something Else*, 2014/2020
Skulpturel videoinstallation / Sculptural video installation, XXXX min. Courtesy the artist

ANSELM KIEFER, VÄINÄMÖINEN - AINOM, 2014

Den tyske kunstner Anselm Kiefer er født i slutningen af II Verdenskrig og hans kunstneriske produktion afspejler en kritisk refleksion over den tyske åndshistorie og de forestillinger, der ledte til oprettelsen af nazismens Det Tredje Rige under ledelse af Adolf Hitler.

Kiefer benytter sig af det samme format som de romantiske landskabsmalere, men i stedet for at portrættere en smuk og sjælfuld natur, lader han i stedet landskabet være scene for de mange smertefulde begivenheder, der har fundet sted i det europæiske landskab. En blomstermark kan både være et smukt og tillokkende sted men også et gerningssted for fortidens grufulde slagscener. Det er denne dobbelthed Kiefer ønsker at vise.

Titlerne på to af de tre monumentale malerier (*Sichelschnitt* og *Böse Blumen*) er hentet fra navnet på militære operationer, hvor Tyskland ville invadere Frankrig igennem Holland og Belgien. En operation, der var yderst succesfuld og cementerede den tyske hærs succes i de tidlige år af II Verdenskrig. Strategien blev fik navnet *Blitzkrieg*. Samtidig var operationen med til at opbygge den mytologiske forståelse af Adolf Hitler i Tyskland, da han, ifølge egne udsagn, havde presset på med netop denne angrebsplan.

Det sidste værks titel er hentet fra den finske mytologi. Kiefer har lavet flere værker, der omhandler den finske mytologi og i særdeleshed den finske mytesamling *Kalevala*. Fortællingen, som ligger til grund for maleriet, handler om den unge kvinde Aino, hvis bror taber hende i en sangkonkurrence til halvguden *Väinämöinen*, men i stedet for at acceptere bryllupsplanerne vælger Aino at drukne sig selv. Denne finske fortælling har flere parraller i andre mytologier, hvor mænd pålægger kvinder en skæbne, som de kun kan komme ærefuldt ud af, ved at begå selvmord.

Anselm Kiefer (1945, DE) *Väinämöinen - Aino*, 2016 Olie, akryl, emulsion, shellak og elektrolyseret blybog på lærred/Oil, acrylic, emulsion, shellac and electrolyzed lead book on canvas, 280 x 380 cm Courtesy the artist & Gagosian Gallery

CHRISTIAN JANKOWSKI, HEAVY WEIGHT HISTORY, 2013

Jankowski benytter sig ofte af humor og satire i sine værker. I *Heavy Weight History*, der består af syv fotos og en film, følger vi en række brydere, der forsøger at løfte monumenter fra forskellige perioder, i den polske hovedstad Warszawa, mens en nærmest hysterisk entusiastisk tv-kommentator lægger lydspor til.

Bryderne er klædt i deres nationaltrikot. Dragter, som de almindeligvis ville optræde i, når de kæmpede på nationens vegne. I værket *Heavy Weight History* synes kampen at være imod nationens historiske ballast, som både metaforisk og konkret, er til stede i monumenterne. Metaforisk som billede på de skiftende politiske ideologier. Bogstavelig, som den tyngde, de tunge skulpturer udgør. En vægt der tydeliggør det Sisyfos-arbejde det er, at ville fjerne historien.

Det, vi i dag kender som nationalstaten Polen, har igennem århundreder forandret sig. Ved flere lejligheder har Polen opnået selvstændighed, men også tabt sin selvstændighed og været klemt inde imellem øst og vest.

Det er denne tunge historiske byrde, det moderne Polen er tynget af, og som til stadighed udgør en reel politisk virkelighed. Jankowskis værk får os til at smile, men også til at tænke over, hvorledes vores egen samtids politiske ideologier er formet af historien. Netop nedrivninger af monumenter er et kraftigt signal i enhver politisk ideologisk omvæltning. En metaforisk "tabula rasa", som vi både har set det i tiden efter Sovjetunionen, men også i Irak, da flere monumenter af Saddam Hussein blev fjernet af folkemasserne.

JOHN AKROMFRAH, *VERTIGO SEA*, 2015

Akomfrahs 3-skærms videoinstallation *Vertigo Sea* præsenterer publikum for et overvældende antal billeder fra BBC's mange natur(-dokumentariske) optagelser af havet. De smukke naturoptagelser af havet bliver krydsklippet med historisk materiale, der viser slaver, migranter og udvandrere, der rejser på havet.

Havet er på en gang rum for menneskets drømme, håb og længsler. Forestillinger om mytiske, fortabte civilisationer, endnu u-opdaget territorium eller fantasifulde undervandsrejser har til alle tider pirret den menneskelige fantasi og gjort havet til et mytologisk sted.

Akomfrahs film tager afsæt i den trans-atlantiske slavehandel og viser med hvilken barbarisme, slaveskibene krydsede Atlanterhavet. Børn blev taget fra deres mødre og kroppe blev kastet overbord. Den smukke og sublime natur står i kontrast til en rå realpolitisk virkelighed. Der krydsklippes mellem naturens skønhed og menneskes destruktion og udnyttelse af ressourcer, og det sammensættes til en overvældende fortælling, der vidner mere om undergang end om håb.

Fortællingen og mytologien om oceanet som et drømmende sted flås fra hinanden af Akromfrah til tider meget ubehagelige billedmateriale. Billeder, der umuliggør et enøjet romantisk blik på havet, men i stedet tvinger os til at forholde os til historiens vrangsider og gentagelser.

Christian Jankowski (1968, DE) *Heavy Weight History*, 2013 Video, PAL, 16:9, farve, lyd, på polsk med engelske undertekster, 25:46 min / Video, 25:46 min, PAL, 16:9, color, sound, Polish with subtitles (English) Courtesy the artist & Lisson Gallery

John Akromfrah, *Vertigo Sea*, 2015. Videoinstallation, tre skærme/Three channel colour video installation, 48 min 30 sec © Smoking Dogs Films. Courtesy Smoking Dogs Films and Lisson Gallery

DAMIEN HIRST, *MERMAID*, 2014

Havfruen er et fabeldyr, der optræder i flere mytologier. Både indiske, græske og nordiske overtroiske (verdens)forestillinger har fortællinger, der kredser om unge kvinder, der lever i havet og lokker søfolk i fordærv.

Værket *Mermaid* viser en næsten 5 meter høj havfrue og kommer fra Damien Hirsts udstilling *Treasures from the Wreck of the Unbelievable*, vist på Venedig Biennalen i 2017. En udstilling, hvor alle værkerne var del af en opdigtet fortælling om et skibbrud, der skulle have fundet sted for 2000 år siden. Kunstneren skabte en detaljeret og nærmest mytologisk fortælling omkring, hvorledes værkerne var fundet og bjerget.

Hirsts skulpturer kan ses som bevidst kitsch og overgjorte, med et væld af referencer både til mytologiske fortællinger, blandet med henvisninger til Disneys Mickey Mouse og andre af samtidens letgenkendelige ikoner fra popkultur. Værket her er udformet som var det et overdådigt kunstværk fra barokken. Det slynger sig sensuelt som en galionsfigur på stævnen af et skib. Havfruen har lukkede øjne, men leger med det mandlige blik og lokker, ifølge fortællingerne, opstemte mænd mod deres egen undergang.

Værket bliver en del af Hirsts legende eksperiment, der handler om, hvordan vi skaber mytologiske fortællinger og, hvordan kunstverden og kunstværker indgår i et interessant samspil med disse fortællinger. Kunstnerne er en vigtig del af skabelsen af de samfundskonstituerende mytologier, da de både sætter scenen og skaber det visuelle bagtæppe, som giver fortællinger liv og magt.

Damien Hirst (1965, GB) *Mermaid*, 2014
Skulptur, bronze / Sculpture, bronze Private collection, courtesy Alexandra Molof Fine Art and Gagolian Gallery

Undervisning på ARoS

ARoS er et kunstmuseum og et mentalt fitnesscenter. Et mødested mellem læring og kunst, hvor man kan træne hjernen, sætte ord på det man ser og opleve kunsten store af slagsen. Et liv med kunst giver en dybde. Forskning viser, der er noget om snakken.

GENERELT OM UNDERVISNING PÅ ARoS

Igennem større og mindre særudstillinger med dansk og international kunst, sætter vi fokus på samtiden, de store emner og det, der rører sig i verden omkring os. Vi oversætter det via undervisningsforløb, så vi sammen med eleverne, kan få sat ord på mødet med kunsten, og hvad det gør ved os. Og så vi kan understøtte jeres arbejde med elevernes læring. Undervisningen sker via studio-pakker, hvor det oplevede fortolkes via hænderne, og via dialogbaserede rundvisninger for institutioner, grundskole, ungdomsuddannelser og øvrige uddannelsesinstitutioner. Underviserne er studerende. Kunstvidende og kunstbegejstrede personer. I øjenhøjde og i dialog med eleverne. De er dygtige og kan åbne noget særligt hos eleverne.

Vores styrke ligger i at repræsentere det kunstfaglige – det museale rum. Det pædagogiske ansvar er jeres styrke. I kender eleverne og kan bedst aktivere de gode vinkler og viden fra jeres dagligdag. Hjælp os med at sikre ansvarsfordelingen. Så bliver oplevelsen bedst for flest.

Forløb for Grundskole

RUNDTVISNINGER

1 time hverdage inden kl. 17.00

475 kr.

Max 28 deltagere pr. gruppe

En times rundvisning i udstillingen. Med udgangspunkt i udvalgte værker undersøges udstilling sammen med museets rundvisere.

Rundvisningerne er gode introduktioner. Visuelle indspark i jeres undervisning. De kan bruges til at understøtte jeres arbejde med eksempelvis: reformation, kristendom, kønsroller, kolonialisme, nationalisme, guldalder, 2. verdenskrig, velfærdsstaten eller måske med fokus på en isme, teknik, stil eller genre inden for kunstens verden.

Retningslinjer for besøg

For at sikre en rigtig god oplevelse af jeres besøg på museet - for både jer og for museets øvrige gæster, har vi udformet nedenstående færdselsregler. Gruppens leder er ansvarlig for, at museets regler overholdes, og at alle i gruppen er bekendt med disse.

- Gruppen færdes samlet under hele besøget under lærerens/lederens opsyn, medmindre andet er aftalt.
- Færdsel på museet skal foregå roligt og under hensyn til museet øvrige gæster.
- Det er ikke tilladt at berøre værkerne.
- Henstillinger fra museets personale skal følges.
- At gruppen forholder sig roligt i regnbuen (*Your rainbow panorama*)
- Af hensyn til kunstværkernes sikkerhed, skal rygsække og større tasker anbringes i garderoben.
- Af hensyn til museets modtagelige gulve må grupper, der ønsker at tegne, kun benytte tørre materialer/farver.
- I er velkomne til at indtage medbragt mad og drikkevarer i spiseområdet ved Madkassen foran Studios på niveau 3.

Vi håber, I må få et oplevelsesrigt besøg på ARoS.

Vi glæder os til at se jer herinde.